

УДК 631:11:501.132.2

В. М. Ходаківський,
к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки і підприємництва,
Поліський національний університет, м. Житомир
ORCID ID: 0000-0003-3913-7461

М. А. Місевич,
к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту організацій і адміністрування
імені М. П. Поліщука, Поліський національний університет, м. Житомир
ORCID ID: 0000-0002-2018-4834

О. П. Куликівська,
магістрант кафедри менеджменту організацій і адміністрування
імені М. П. Поліщука, Поліський національний університет, м. Житомир
ORCID ID: 0000-0002-0501-7077

Л. В. Полозун,
магістрант кафедри менеджменту організацій і адміністрування
імені М. П. Поліщука, Поліський національний університет, м. Житомир
ORCID ID: 0000-0001-8369-2783

DOI: 10.32702/2306-6792.2021.1—2.95

ПЛАНУВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВ КАПІТАЛОВКЛАДЕНЬ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА УМОВАХ ЇХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

V. Khodakivskyy,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Economics and Business, Polissya National University, Zhytomyr
M. Misevich,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management
of Organizations and Administration named after M. P. Polishchuk, Polissya National University, Zhytomyr
O. Kulykivska,
Master's student of the Department of Management of Organizations and Administration
named after M. P. Polishchuk, Polissya National University, Zhytomyr
L. Polozun,
Master's student of the Department of Management of Organizations and Administration named
after M. P. Polishchuk, Polissya National University, Zhytomyr

PLANNING ALTERNATIVES FOR INVESTMENT IN AGRICULTURAL ENTERPRISES OF ZHYTOMYR REGION IN TERMS OF THEIR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Аргументовано необхідність докорінної перебудови виробничої системи сільськогосподарських підприємств. Проаналізовано альтернативи сталого розвитку аграрного виробництва. Доведено доцільність залучення інвестицій у діючі сільськогосподарські підприємства в залежності від їх розміру. Проаналізовано господарську діяльність ПАФ "Рідний дім" Житомирського району Житомирської області. Вказано на доцільність інвестування сільськогосподарських підприємств регіону в контексті умов їх сталого розвитку. Досліджено ділову активність сільськогосподарського підприємства та її вплив на загальні показники рентабельності основних видів його діяльності. Обґрунтовано механізм сталого розвитку сільськогосподарського підприємства та вказано на доцільність його застосування в довгостроковій перспективі. Запропоновано основні напрями реалізації перспектив сталого розвитку сільськогосподарських підприємств на умовах модернізації їх виробничої системи та її екологізації. Вказано на важливість соціального забезпечення аграрного виробництва та перспектив його розвитку. Обґрунтовано перспективи змін світових тенденцій сільськогосподарського виробництва на умов глобалізаційних змін та кризових тенденцій світової економіки.

The necessity of radical restructuring of the production system of agricultural enterprises is argued. Alternatives for sustainable development of agricultural production are analyzed. The expediency of attracting investments in existing agricultural enterprises depending on their size has been proved. The economic activity of PAF "Ridny Dim" of Zhytomyr

district of Zhytomyr region is analyzed. The expediency of investing in agricultural enterprises of the region in the context of the conditions of their sustainable development is indicated. The business activity of an agricultural enterprise and its influence on the general indicators of profitability of its main types of activity are investigated. The mechanism of sustainable development of an agricultural enterprise is substantiated and the expediency of its application in the long run is indicated. The main directions of realization of prospects of sustainable development of agricultural enterprises on the conditions of modernization of their production system and its greening are offered. The importance of social security of agricultural production and prospects for its development are indicated. Prospects for changes in world trends in agricultural production in the context of globalization changes and crisis trends in the world economy are substantiated. The financial condition of the agricultural enterprise is analyzed and its stability in the conditions of crisis state of the economic system of the country is pointed out. The tendency of growth of cost of agricultural production in the long run is specified. The necessity of radical changes in approaches to understanding the efficiency of agrarian business is proved. The imperfection of the current legislation on large agricultural structures is pointed out. The perspective of efficiency of development of territorial communities from the position of their necessary development on the conditions of the sustainable agrarian environment is proved. The efficiency of agrarian business of the region in the absence of external financial infusions with a minimum indicator of the level of its profitability is proved. The assets of agricultural enterprises from the standpoint of the value of their land have been updated. Emphasis is placed on the production of environmentally friendly agricultural products.

Ключові слова: сталий розвиток, забезпечення, сільськогосподарські підприємства, фінансування, умови, екологізація, стан, малі підприємства, тенденції, залучення, альтернативи, перебудова, необхідність, перспективи.

Key words: other development, provision, agricultural enterprises, financing, conditions, greening, condition, small enterprises, tendencies, attraction, alternatives, restructuring, necessity, perspective.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Плинність процесів ведення сільськогосподарського виробництва завдає суттєвої екологічної та соціальної шкоди оточуючому середовищу конкретного підприємства за рахунок відсутності дієвих механізмів їх попередження, уникнення та виправлення. Переважна більшість діючих сільськогосподарських підприємств не зважають на оточуючі умови їх виробництва та сконцентровані лише на досягнення можливих економічних ефектів. Перспективи їх розвитку є досить невтішними з позиції втрати родючості сільськогосподарських угідь та підвищення рівня вмісту шкідливих речовин у кінцевій продукції. Вирішення цієї проблеми має передбачати докорінну перебудову умов аграрного виробництва з врахуванням перспектив розвитку їх сталого середовища. В такому випадку, економічні ефекти отримані в результаті сільськогосподарського виробництва мають бути скорегованими на значення завданої шкоди навколишньому господарському середовищу конкретного підприємства, а також скореговані на витрати понесені на розбу-

дову існуючої соціальної інфраструктури. Реалізація умов сталого розвитку сільськогосподарського середовища потребує суттєвого підвищення рівня їх рентабельності що має передбачати докорінну перебудову діючої виробничої системи на умовах їх інноваційності та екологізації, а також врахування ряду факторів зміни кон'юнктури світових аграрних ринків, утримання ніш товарних сегментних секторів, а також умов повернення залучених інвестиційних капіталів. Необхідність наведених змін передбачається загальною стратегією розвитку економіки країни та приведення її стандартів розвитку до передових країн Європейського Союзу.

Вагомим стимулюючим фактором стрімкого сталого розвитку сільськогосподарських підприємств є рушійні сили світових конкуруючих структур, результатом дії котрих стають передумови розподілу світових інвестиційних ресурсів. В такому випадку в альтернативі функціонування сільськогосподарського бізнесу країни стає місія та призначення самого аграрного бізнесу з позиції його значення для економіки нашої країни, а також розмірів його рентабельності та приналежного землеволодіння основним засобом виробництва (сільськогосподарськими угіддями).

**АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ
І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО
РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ
І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ
НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН
ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ
ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ**

Проблематиці дослідження умов інвестиційного забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств присвяченні дослідження таких вчених: Д.Ф. Крисанова, А.С. Даниленка, А.М. Гутко, М.Ю. Коденської, А.М. Сатир, Р.П. Задорожної, О.О. Бабицької, Ю.В. Негоди та ін. [3].

У зазначених дослідженнях визначаються та конкретизуються чинники підвищення рівня ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств, конкретизуються способи їх досягнення, виокремлюються недоліки існуючої системи їх функціонування, аргументуються причини та наслідки реалізації діючих регіональних програм розвитку сільськогосподарських підприємств. При цьому залишається значна частина питань відносно комплексності механізму реалізації прибутковості сільськогосподарської діяльності в довгостроковій перспективі за рахунок відсутності загальної стратегії розвитку національної економіки. Потребує дослідження аналогічного досвіду передових країн світу щодо вирішення питання сталого розвитку економіки, а також деталізації механізмів його реалізації.

ЗАВДАННЯ СТАТТІ

Завданнями дослідження є: обґрунтування сучасних альтернатив ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств, виявлення їх розмірів та можливих розвитків у середньостроковій перспективі з метою забезпечення проявів збитковості у майбутньому з одночасним збереженням якості основних засобів виробництва при застосуванні передових виробничих технологій і їх екологізації.

Об'єктом дослідження є система виробничих відносин сільськогосподарських підприємств загалом та ПАФ "Рідний дім" зокрема як еталонного представника цього напрямку дослідження з метою виявлення та встановлення можливих альтернатив у системі управління умовами його сталого розвитку на перспективу.

**ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ
ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ
ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ
НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ**

Економічна ефективність діяльності аграрного підприємства значною мірою залежить від

ресурсного потенціалу підприємства, умов його використання та напрямів обраної діяльності. Крім того, на загальні показники діяльності будуть впливати чинники зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, котрі мають підлягати раціональному управлінню з метою мінімізації ризиків господарської діяльності. В сучасному господарському середовищі та з врахуванням умов кризового стану світової економіки сільськогосподарські підприємства піддаються вагомим економічним навантаженням щодо умов використання власного та залученого фінансового ресурсу. Суттєвий вплив на фінансування галузі сільськогосподарського виробництва спричиняють фактори обмеженості доступу до позикового капіталу за рахунок суттєвого подорожчання таких ресурсів за одночасного зниження рентабельності основних видів діяльності.

Ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств варто розглядати з позиції їх сталого розвитку, оскільки перспективи розвитку соціального та екологічного середовища є досить невтішними. За даними експертних досліджень, котрі базувалися на даних середньостатистичних сільськогосподарських підприємств 2014—2018 рр., при умові збереження підходів щодо використання земельних угідь, загальний показник рентабельності їх діяльності в 2023—2025 рр. зменшиться в 1,6 раз за рахунок суттєвого зменшення рівня врожайності сільськогосподарських угідь та зростання рівня вмісту шкідливих речовин в кінцевій продукції [1].

Для приведення показників основних показників діяльності сільськогосподарських підприємств до умов їх сталості та з метою збереження ринкових позицій діючих підприємств у майбутньому необхідно в чистий прибуток підприємства "закладати" витрати на екологізацію процесів виробництва та витрати на поліпшення умов розвитку соціального (територіального) середовища. В умовах глобалізаційного агрохолдингового середовища досягти таких результатів дуже складно з позиції відсутності правових механізмів впливу щодо поточних зобов'язань можливого поліпшення сталого розвитку сільських територій, тому реалізації наведених перспектив має покладатися на малі та середні сільськогосподарські підприємства з врахуванням їх приналежності до конкретних територіальних громад.

Для реалізації умов сталого розвитку господарського середовища вказані сільськогосподарські підприємства потребують суттєвого залучення зовнішніх джерел фінансування їх

розвитку з метою докорінної перебудови існуючої виробничої системи з використанням передових технологій виробництва та процесів екологізації. Для надання фінансових позик та участь у регіональних програмах підтримки сільськогосподарських товаровиробників має покладатися на оцінку умов ліквідності самих сільськогосподарських підприємств. За основу об'єкта дослідження було взято ПАФ "Рідний дім" Житомирського району, Житомирської області, як конкретного "представника" аграрного середовища малих сільськогосподарських підприємств з позиції їх сталого розвитку (табл. 1).

Загалом показники рівня ліквідності ПАФ "Рідний дім" вказують на поліпшення швидкої ліквідності підприємства, котра має чітку тенденцію до зростання в 2019 р. на 0,504 у порівнянні з показником 2017 р. (0,012). Одночасно зростає показник забезпеченості власним оборотним капіталом на 190,8 тис. грн у 2019 р. Негативній тенденції підлягає показник співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, який у 2019 р. в порівнянні з 2017 р. зріс на 0,9 що вказує на зростання ризиків співпраці з зовнішнім середовищем підприємства. Загальні тенденції аналізу ліквідності цього підприємства вказують на "зміцнення" його фінансових позицій відносно умов зниження ризиків втрати капіталу.

Наступним фактором суттєвого впливу на умови надходження зовнішнього фінансування (капітальних інвестицій) є показники фінансової стійкості сільськогосподарського під-

Таблиця 1. Показники рівня ліквідності ПАФ "Рідний дім" Житомирського району Житомирської області в перспективі розвитку сталого середовища (2017—2019 рр.)

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. до 2017 р., +/-
Коефіцієнт абсолютної ліквідності підприємства	0,012	0,024	0,012	-
Коефіцієнт швидкої ліквідності підприємства	0,012	0,24	0,516	0,504
Коефіцієнт проміжної ліквідності підприємства	1,056	13,968	7,596	6,54
Коефіцієнт покриття зобов'язань	5,88	16,344	9,66	3,78
Величина власного оборотного капіталу	626,4	524,4	817,2	190,8
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	4,68	15,144	8,46	3,78
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	0,192	0,576	0,612	0,42
Частка оборотних коштів у активах підприємства	0,372	0,612	0,648	0,276
Частка запасів в оборотних активах підприємства	0,984	0,18	1,08	0,096
Частка власних оборотних коштів у покритті запасів підприємства	1,164	7,668	1,164	-
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства	1,2	1,044	2,304	1,104

Джерело: розраховано авторами на основі річних звітів ПАФ "Рідний дім" Житомирського району Житомирської області, за 2017—2019 рр.

приємства та динаміка їх зміни в середньостроковій перспективі. Зростання рівня зазначених показників в значній мірі має вплив на показники прибутковості інвестиційних проектів, терміни їх окупності та рівня ризику відносно втрати вкладеного капіталу (табл. 2).

Загалом фінансова стійкість підприємства має чітку тенденцію до зростання. Збільшення рівня коефіцієнта фінансової стабільності в 1,8 раза в 2019 р. в порівнянні з 2017 р. вказує на стабілізацію рівня проведення господарської діяльності та можливість стабільного управління виниклими ризиками. Суттєво зріс рівень показника фінансової незалежності в 2019 р. до 0,7198 з аналогічним показником коефіцієнта концентрації власного капіталу. В даному випадку підтверджується необхідність за-

Таблиця 2. Показники фінансової стійкості ПАФ "Рідний дім" Житомирського району Житомирської області (2017—2019 рр.)

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. до 2017 р., +/-
Коефіцієнт заборгованості підприємства	0,0732	0,0488	0,0854	0,0122
Коефіцієнт фінансової стабільності підприємства	17,019	32,1592	29,768	12,749
Коефіцієнт фінансової незалежності підприємства (автономії)	1,1346	1,1956	1,8544	0,7198
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів підприємства	0,0488	0,0488	0,0854	0,0366
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	1,1346	1,1956	1,8544	0,7198
Коефіцієнт фінансової залежності підприємства	1,3054	1,2444	0,8052	-0,5002
Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,6222	0,61	0,6588	0,0366

Джерело: розраховано авторами на основі річних звітів ПАФ "Рідний дім" Житомирського району Житомирської області, за 2017—2019 рр.

Таблиця 3. Ділова активність ПАФ "Рідний дім" Житомирського району Житомирської області в перспективі сталого розвитку (2017–2019 рр.)

Назва показника	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. до 2017 р., +/-
Оборотність дебіторської заборгованості підприємства	103,29	89,61	55,3	-47,99
Оборотність кредиторської заборгованості підприємства	38,50	36,21	35,62	-2,88
Оборотність активів підприємства	0,37	0,42	0,47	0,1
Оборотність постійних активів	0,62	0,68	0,71	0,09
Оборотність чистих активів	0,51	0,57	0,62	0,11
Оборотність матеріально-товарних запасів (I)	2,35	2,01	1,44	-0,91
Оборотність матеріально-товарних запасів (II)	2,66	2,02	1,74	-0,92
Оборотність матеріально-товарних запасів (III)	2,98	2,21	1,99	-0,99
Тривалість фінансового циклу	156,03	150,12	143,44	-12,59
Оборотність власного капіталу	0,32	0,36	0,40	0,08

Джерело: розраховано авторами на основі річних звітів ПАФ "Рідний дім" Житомирського району Житомирської області, за 2017–2019 рр.

лучення фінансових інвестицій в сільськогосподарське підприємство та перспективи їх множення. Одночасно в 2019 р. у порівнянні з 2017 р. зростає коефіцієнт заборгованості до 0,0122 при зменшенні коефіцієнта фінансової залежності до 0,5002. Зазначені умови є стабільними щодо можливості інвестиційного забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського підприємства.

Варто зауважити, що в сучасному економічному середовищі важлива роль приділяється не лише виробництву продукції а й умовам її реалізації. У перспективі цього аналізу необхідно приділити увагу діловій активності сільськогосподарського підприємства. Розглянемо такі показники ділової активності, до яких належать: коефіцієнти оборотності активів великою мірою визначають ефективність інвестування, оскільки характеризують процес управління активами, і визначають наскільки швидко вкладені у виробництво кошти обертаються в процесі господарської діяльності підприємства (табл. 3) [4].

Аналіз даних таблиці 3 вказує на суттєві поліпшення показників ділової активності сільськогосподарського підприємства: термін оборотності дебіторської заборгованості в 2019 р. у порівнянні з 2017 р. зменшився на 47,99 днів; зріс коефіцієнт оборотності активів до рівня 0,47 при одночасному зменшенні рівня фінансового циклу підприємства на 12,59 днів. Зазначені тенденції вказують на доцільність залучення процесів сталого розвитку сільськогосподарського підприємства при залученні зовнішнього інвестиційного ресурсу. Наведені тенденції вказують на спроможність підприємства фінансувати ресурси в перспективу свого розвитку. В цьому випадку набуття конкурентних майбутніх переваг є необхідністю, оскільки тенденції подорожчання сільськогосподарської

продукції є постійними та зростаючими в своїх котируваннях. З іншої сторони, важливого значення слід приділити перспективній вартості сільськогосподарських угідь, котрі використовуються в процесі виробництва, оскільки вони складають переважну більшість у загальній вартості активів підприємства за структурою.

На ряду з іншими галузями народного господарства галузь сільськогосподарського виробництва з року в рік демонструє чіткі тенденції до зростання її прибутковості. Нині в державі не закріплено на законодавчому рівні чіткий механізм збереження якості земельного фонду, а також регламентні норми відносно відновлення соціальної інфраструктури, поліпшення рівня умов праці в сільському господарстві і т.д. За досвіду розвинутих країн Європейського союзу сільськогосподарській сфері нашої країни слід негайно перебудовувати виробничі відносини на принципово новий тип з обов'язковою умовою врахування перспектив їх екологізації та поновлення.

Важливою умовою залучення інвестиційних ресурсів у сільськогосподарські підприємства є кінцевий результат їх діяльності. Кінцевий результат роботи підприємства оцінюється рівнем ефективності його господарської діяльності: загальним обсягом одержаного прибутку та в розрахунку на одиницю ресурсів. Прибуток та відносний показник прибутку — рентабельність є основними показниками ефективності роботи підприємства, які характеризують інтенсивність господарювання. Показники рентабельності більш повно, ніж прибуток, відображають результати діяльності підприємства; вони використовуються як інструменти інвестиційної, цінової політики тощо. Для оцінки ефективності господарської діяльності підприємства, насамперед, розраховують співвідношення за показниками чистий дохід, собі-

Таблиця 4. Рівень рентабельності основних показників господарської діяльності ПАФ "Рідний дім" у перспективі сталого розвитку (2017—2019 рр.)

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. до 2017 р., +/-
Валова загальна рентабельність виробничих витрат, %	2,94	24,99	4,71	1,77
Коефіцієнт окупності валових виробничих витрат	98,46	11,58	120,19	21,73
Коефіцієнт окупності чистого доходу підприємства	96,76	9,88	122,57	25,81
Рентабельність (прибутковість) основної діяльності підприємства, %	9,03	16,34	3,14	-5,89
Рентабельність (прибутковість) операційної діяльності підприємства, %	8,69	22,93	3,09	-5,59
Рентабельність (прибутковість) іншої операційної діяльності підприємства, %	-79,63	583,61	562,72	642,35
Рентабельність (прибутковість) звичайної діяльності підприємства, %	4,90	3,60	5,64	0,74
Рентабельність (прибутковість) господарської діяльності підприємства, %	4,90	3,60	5,64	0,74
Загальна рентабельність (прибутковість) підприємства, %	4,90	3,60	5,64	0,74
Валова рентабельність (прибутковість) виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), %	2,99	29,24	4,62	1,63
Чиста рентабельність (прибутковість) виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), %	5,42	4,59	5,97	0,55
Рентабельність активів підприємства, %	1,72	0,19	2,57	0,85
Рентабельність (прибутковість) виручки від операційної діяльності підприємства, %	9,40	17,53	3,05	-6,35
Рентабельність власного капіталу, %	1,80	1,53	2,76	0,96

Джерело: розраховано авторами на основі річних звітів ПАФ "Рідний дім" Житомирського району Житомирської області, за 2017—2019 рр.

вартість реалізованої продукції та валовий прибуток [2].

Суттєвий вплив на рівень та умови інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств регіону має рівень показників рентабельності їх діяльності. Варто зауважити що аналізований період 2017—2019 рр. перебуває у "діапазоні" світового спаду економіки, в т. ч. ПАФ "Рідний дім" (табл. 4). У цьому випадку сільськогосподарське підприємство функціонує в зоні високого ризику за наступних умов: стрімкого зростання цін на сільськогосподарську продукцію в світових масштабах виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції; надмірного втручання держави умови реалізації аграрного бізнесу; відсутності умов чіткого прогнозування аграрних перспектив; неконтрольований вплив посередницьких структур; відсутності дієвих механізмів регулювання сільськогосподарських відносин на законодавчому рівні; незрозумілості факторів регулювання земельних відносин та низького рівня фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств у порівнянні з аналогічними механізмами провідних країн світу при виявленні середньострокових перспектив їх розвитку.

Рівень загальної рентабельності підприємства у 2019 р. в порівнянні з 2017 р. зріс на 1,63%, при цьому відбувається скорочення рентабельності операційної діяльності на 6,35 % та рентабельності основної діяльності на 5,89 %. Водночас рентабельність іншої операційної діяльності підприємства в 2019 р. у порівнянні з 2017 р. зросла понад у 6,4 раза. Проаналізовані тенденції створюють передумови для можливого залучення масштабних інвестиційних проєктів в діяльність цього підприємства, хоча наявний рівень рентабельності є досить низьким. Варто зауважити, що підприємство взагалі не використовувало протягом проаналізованого періоду жодних фінансових надходжень ззовні та має при цьому "прийнятні" показники рівня економічної діяльності.

Об'єктивною необхідністю реалізації механізму сталого розвитку сільськогосподарських підприємств має стати економічне "усвідомлення" перспектив ведення аграрного виробництва, досягнення котрого можливе у разі виявлення та застосування таких заходів: встановлення та закріплення на законодавчому рівні нормативів оцінки та використання сільськогосподарських угідь; виявлення та організації умов раціональної відбудови соціальної інфраструктури сільськогосподарсь-

ких підприємств; розробку та затвердження загальнонаціональної стратегії розвитку сільськогосподарської сфери економіки; розробку механізмів здешевлення використання інвестиційних ресурсів та ін.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Результати проведеного аналізу вказують на доцільність та ефективність вкладення інвестиційних ресурсів у розвиток сільськогосподарської сфери досліджуваного регіону. За відсутності зовнішніх фінансових надходжень досліджуване підприємство здатне ефективно функціонувати з мінімальними показниками рентабельності його діяльності. Зазначені фактори виробництва вказують на необхідність докорінної перебудови існуючих виробничих відносин сільськогосподарських підприємств з позиції забезпечення їх прибутковості в довгостроковій перспективі. Вагомим фактором такої перебудови має стати переоснащення технологічних процесів виробництва на інноваційній основі з залученням процесів екологізації та підпорядкуванням загальним принципам сталого розвитку існуючого господарського середовища. Невизначеність та надмірність впливу ризикових ситуацій, а також раптові виникнення та загострення кризових економічних ситуацій деякою мірою стримують надходження можливих інвестиційних ресурсів для самих сільськогосподарських підприємств. Спостерігаються випадки створення штучних економічних перешкод у діяльності самих сільськогосподарських структур, особливо в період 2017—2019 рр.

У глобальних масштабах діяльності сільськогосподарські підприємства піддаються впливу чинників невизначеності за рахунок невідповідності конкретних механізмів їх регулювання, відсутності законодавчого регулювання та нестабільної діяльності існуючого економічного середовища. Перспективу розвитку сталої діяльності варто розглядати саме для середніх та малих сільськогосподарських підприємств, оскільки масштабні агрохолдингові структури досить важко можуть піддаватися регламентованим змінам на місцевих рівнях та не потребують залучення інвестиційних ресурсів на умовах сталості їх використання. Реорганізації потребує чітко налагоджена посередницька структура реалізації сільськогосподарської продукції, котра отримує лівову частку прибутку початкових виробництв, а також

налагодження ефективної системи реалізації виробленої сільськогосподарської продукції "на пряму" з використанням дієвих важелів впливу зовнішніх економічних структур для самих підприємств.

Перспектива майбутніх досліджень покладається на аналіз розвитку можливих сільськогосподарських відносин з обґрунтуванням чітких механізмів реалізації стратегій сталого розвитку сільськогосподарських підприємств. Масштабність таких цілей дослідження є досить широкою з причини наявності різних організаційно-правових форм господарювання сільськогосподарських структур, докорінної перебудови територіальної приналежності сільськогосподарських структур та їх відносин з місцевими органами управління.

Література:

1. Бородіна О.М. Науково-прикладні засади реконструктивного розвитку сільського господарства та села в Україні. Економіка і прогнозування. 2016. № 4. 2017. С. 70—80.
2. Полковниченко С. А. Екологічні екстерналиї сільськогосподарської діяльності. Науковий вісник "Полісся". № 4 (8). ч. 1. 2016. С. 79—84.
3. Стегней М.І. Сучасні напрями забезпечення сталого розвитку сільських територій: європейський досвід і українські реалії. Актуальні проблеми економіки. № 3 (141). 2013. С. 125—133.
4. Шпикуляк О.Г., Пехов В.А. Формування та інституціоналізація соціального капіталу в розвитку аграрного підприємництва: методологічні аспекти оцінки. Економіка АПК. № 11. 2015. С. 102—107.

References:

1. Borodina, O.M. (2016), "Scientific and applied principles of reconstructive development of agriculture and rural areas in Ukraine", *Ekonomika i prohnouzuvannia*, vol. 4, pp. 70—80.
 2. Polkovnychenko, S.A. (2016), "Ecological externalities of agricultural activity", *Naukovy visnyk "Polissia"*. vol. 4 (8), pp. 79—84.
 3. Stehnej, M.I. (2013), "Modern directions of ensuring sustainable development of rural areas: European experience and Ukrainian realities", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 3 (141), pp. 125—133.
 4. Shpykuliak, O.H. and Pekhov, V.A. (2015), "Formation and institutionalization of social capital in the development of agricultural entrepreneurship: methodological aspects of evaluation", *Ekonomika APK*, vol. 11, pp. 102—107.
- Стаття надійшла до редакції 13.01.2021 р.*